

Björktjära skola

Plan mot kränkande behandling 2024/2025

Innehållsförteckning

1	Grunduppgifter	4
2	Förskolans och skolans uppdrag.....	5
	2.1 Barnen och elevernas delaktighet.....	5
	2.2 Vårdnadshavarnas delaktighet	6
	2.3 Personalens delaktighet	6
	2.4 Förankring av planen.....	6
3	Utvärdering	8
	3.1 Utvärdering av fjolårets plan.....	8
	3.1.1 Resultat av utvärderingen av fjolårets plan.....	8
	3.2 Årets plan	9
4	Kartläggning	10
	4.1 Kartläggningsmetoder	10
	4.2 Områden som berörs av kartläggningen	10
	4.3 Hur personalen har involverats i kartläggningen	10
	4.4 Hur barn och föräldrar har involverats i kartläggningen.....	10
	4.5 Resultat.....	11
	4.6 Analys	11
5	Främjande och förebyggande utvecklingsinsatser.....	12
	5.1 Kommande utvecklingsinsatser	12
	5.1.1 Normer och värden	12
6	Akuta situationer - rutiner vid anmälan om kränkningar, diskrimineringar och trakasserier	14
	6.1 Barn, elever och vårdnadshavare	14
	6.2 Personal anmäler kränkning.....	14
	6.3 Rutiner för när barn och elever kränker varandra	14
	6.3.1 Utred vad som hänt	14
	6.3.2 Åtgärda och sätt stopp för kränkningarna	14
	6.3.3 Följ upp och utvärdera	15
	6.3.4 Dokumentera.....	15

6.4 Rutiner när barn eller elev kränks av personal - utredning	15
6.4.1 Utred vad som hänt	15
6.4.2 Åtgärda och sätt stopp för kränkningarna	16
6.4.3 Följ upp och utvärdera	16
6.4.4 Viktigt att dokumentera	16
7 Begrepp.....	17
7.1 Diskriminering	17
7.2 Direkt diskriminering	17
7.3 Indirekt diskriminering.....	17
8 Trakasserier och kränkande behandling	18
8.1 Trakasserier	18
8.2 Kränkande behandling	18
8.3 Sexuella trakasserier.....	18
9 Repressalier	19
10 Diskrimineringsgrunder.....	20
10.1 Kön.....	20
10.2 Könsidentitet eller könsuttryck	20
10.3 Etnisk tillhörighet.....	21
10.4 Religion eller annan trosuppfattning.....	21
10.5 Funktionsnedsättning	21
10.6 Sexuell läggning.....	22
10.7 Ålder	22

1 Grunduppgifter

Verksamhetsformer som omfattas av planen

Björktjära skola och fritidshem

Ansvarig för planen

Rektor

Vision

Björktjära skolas ambition är att rusta eleverna för framtiden. I detta ingår inte bara kunskaper och färdigheter utan även förståelse för- och ett bestående avståndstagande från diskriminering, trakasserier och kränkningar. Det skall vara roligt, spännande, lärorikt och tryggt under skoldagen. Detta förutsätter att vi har ett väl förankrat och ständigt pågående värdegrundsarbete, att ordnings och-trivselregler är kända av alla.

Skolan har en medveten strävan att etablera ett gott samarbete med hemmen.

På Björktjära skola strävar vi efter ett arbetsklimat som gör att alla känner sig accepterade och respekterade. Ambitionen är att vår skola ska genomlysas av en positiv anda. Här har rektor, personal, elever och vårdnadshavare ett gemensamt ansvar.

2 Förskolans och skolans uppdrag

Varje förskola och skola ska se till att varje verksamhet arbetar målinriktat mot kränkande behandling av barn och elever. Det innebär att varje förskola och skola ska

- Sätta in åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för kränkande behandling
- Varje år upprätta en plan mot kränkande behandling
- Involvera barn och elever i det förebyggande arbetet, bland annat med att kartlägga tryggheten på förskolan och skolan för att ta fram planen
- Leva upp till handlingsplikten

2.1 Barnen och elevernas delaktighet

Skolans regler

- Årligen görs ett arbete för att ta fram ordningsregler för hela skolan.
- Klasserna skapar sedan Trivselregler, kring vad som ska gälla i den aktuella klassen.
- Ordningsreglerna utformas i samråd med elever via klassråd och elevråd.
- Reglerna kommuniceras även med samtliga medarbetare på skolan.
- Därefter publiceras reglerna även för vårdnadshavare via Unikum (möjligt också att skicka hem regler och ta upp dessa på föräldramöten.)
- Reglerna ska anslås i varje klassrum.
- Arbetet fortsätter i klassrummet, där mentor ansvarar för att lyfta frågan kring regler och regel-efterlevnad.

Elevråd

Elevråd med representanter från varje klass i årskurs 1–6 träffas varje månad. Träffarna följer en arbetsgång där bland annat trygghet och studiero diskuteras, Elevdelaktighet är teman för elevrådet.

Trygghetsvandring

Under september/oktober görs också en trygghetsvandring tillsammans med trygghetsteamet. Den föregås av att alla elever via klassråd får uttrycka sina tankar kring trygga och otrygga platser på skolan.

Arbetet fortsätter i klassrummet, där mentor ansvarar för att lyfta frågan kring trygga och otrygga platser.

Fritidsråd

På fritidshemmet finns det ett fritidsråd på varje avdelning. Ett fritidsråd utgörs av elever och personal och genomförs avdelningsvis. Elevers frågor

och förslag kring innehåll, aktiviteter med mera kan lyftas. Även avdelningens trivselregler ska formuleras.

Föräldraråd

Plan för att skapa och genomföra ett föräldraråd under VT 2025 med ordinarie rektor.

Enkät

Eleverna görs delaktiga genom att de svarar på en elevenkät om trygghet och studiero från kommunen.

Mentors ansvar kring elevers delaktighet

Mentor ansvarar för att ge elever ökad delaktighet i skapandet av trygghet och studiero och därmed också bidrag till planen. Ansvar ges efter förmåga och ålder.

2.2 Vårdnadshavarnas delaktighet

Björktjära skolas trygghetsteam kommer att arbeta för ökad trivsel och trygghet. Trygghetsteamets rutiner och arbetssätt kommer att delges vårdnadshavare och elever.

Planen läggs ut på Unikum och Bollnäs kommuns hemsida. Planen går igenom på vårterminens föräldraråd. Även skolans regler läggs ut på Unikum.

2.3 Personalens delaktighet

Juni 2024	Resultatanalys av enkät kring Trygghet och Studiero. (alla)
Augusti 2024	Uppdatering - Vad är en kränkning? (alla)
September 2024	Planarbete (studiedag, lärare)
September 2024	Uppstart trygghetsteam (alla)
Oktober 2024	Planen färdigställs
November 2024	Elevvårdskonferens med fokus på lärares uppdrag samt trygghet och studiero

Diskussioner i olika forum utgör grund till planen. Elevhälsateam och nystartat trygghetsteam bidrar med tankar och synpunkter i planarbetet.

Inläsningstid och möjlighet att påverka innehåll ges i september.

Samtliga lärare och fritidspersonal gör kontinuerliga uppföljningar kring regler och regel-efterlevnad. Mentor ansvar för upplägget.

2.4 Förankring av planen

Planen mot kränkande behandling och trakasserier ska förankras hos elever, vårdnadshavare och personal. Den läggs ut på Unikum.

Delar tas också upp på klassråd, elevråd, föräldramöten och med personal på konferens.

Rektor ansvarar för att

- all personal får kontinuerlig uppdatering om planens mål och innehåll.
- alla vårdnadshavare får tillgång till skolans plan via Unikum.
- hålla sig informerad om händelser via Prorenata och Trygghetsteamet.

All personal ansvarar för att

- verka för att planen följs.
- alla elever har kännedom om planens innehåll och vet vad som är en kränkning och vad som inte räknas som en kränkning.
- kontinuerligt arbeta med regler och regel-efterlevnad

Eleverna ansvarar för att

- engagera sig för att leva upp till planen mot kränkande behandling, samt att medverka vid uppföljning och revidering av planen.

Vårdnadshavare ges möjlighet att

- ha kännedom om planen mot kränkande behandling och dess innehåll.
- samverka med elev, skola och verka för att planen efterlevs.

3 Utvärdering

3.1 Utvärdering av fjolårets plan

Uppföljning av planen sker vid uppstart av VT 2025 (all personal)

Uppföljning av kränkningar sker i vid varje EHT. (EHT)

Uppföljning/information av kränkningar vid varje APT (all personal)

Uppföljning och åtgärdande arbete sker i, och av trygghetsteamet

Utvärdering av planen juni 2025 (all personal)

Delaktiga i utvärderingen av fjolårets plan

Utvärdering juni 2024 (all personal)

3.1.1 Resultat av utvärderingen av fjolårets plan

Läsåret 23/24 visar på en generellt hög trygghet hos elever på skolan, dock sticker vissa grupper resultat ut. Det är svårt att säga på vad det betyder, och svaren ger fler frågor än konkreta svar.

- Finns det ett utarbetat likvärdigt arbetssätt på skolan eller på fritids?
- Har fritidshemmet och skolan gemensamt arbetssätt?
- Hur ser uppföljningar ut?
- På vilket sätt har personal deltagit i utvärdering och analys av plan för föregående år?
- På vilket sätt har elever deltagit i utvärdering och analys av plan för föregående år?
- Har skolan och/eller fritids identifierat framgångsfaktorer i arbetet att minska kränkningar?
- Vilka förebyggande och främjande åtgärder finns?

Skolan har haft en blandning av ordningsregler och trivselregler och det är tveksamt att samtliga vuxna och elever har haft full koll på samtliga 35 regler. Inget gemensamt forum för diskussioner kring regler och regelefterlevnad har funnits. Med det inte sagt att inte personal agerat vid händelser. Personal har rapporterat in kränkningar och trakasserier och ingen värdering kring att någon har missat något finns.

Tf rektor upplever dock att kurator har varit rätt ensam i det uppföljande arbetet. Det har inte heller funnit tydliga rutiner kring uppföljning av ärenden, vilket gör det svårt för enskilda lärare, fritidspersonal, eller kurator att själva ta ansvar för det arbetet. Ingen utbildning för personal att hantera kränkningar i systemet har getts, vilket troligen är den avgörande anledningen att det har upplevts som krångligt och tidskrävande.

3.2 Årets plan

Årets plan ska utvärderas senast 2025-06-30

Utvärdering sker i forum:

Trygghetsteam

Elevhälsa

Elevråd

Klassråd

Personal på fritids och i skolan.

Ytterst ansvarig för utvärdering är rektor.

Resultat från kommunens Trivselenkät VT 2025, ger en god vägledning till hur planen har fungerat. Noterbart är att en enkät ger ett svar för hur uppfattning är just den stunden som elever svarar, och därmed kan alltför stor tillit till en enkät inte vara avgörande för ett utvärderingsresultat.

- Stella-ärenden och kränkningar analyseras kontinuerligt i Trygghets-team och blir ett underlag till sammanställning/utvärdering VT 2025.
- Information kring antal ärenden ges månadsvis på APT.
- Trygghetsteamet blir en punkt vid EHT möten.
- Trygghetsvandring med Elevråd ger en bild över det som upplevs som otrygga platser. Det utgör ett underlag till rasttillsyn, men också till det fortsatta arbetet i varje klassrum.
- Rastaktiviteter och rastbod där elever tillsammans vistas och lär, kommer att utvärderas.

4 Kartläggning

4.1 Kartläggningsmetoder

- Kartläggning i varje klass kring trygga/otrygga platser
- Trygghetsvandring
- Elevråd, där elevers synpunkter och tankar blir synliga. Elevintervjuer kring Trygghetsfrågor, frånvaro, elevers delaktighet
- Frånvarostatistik
- Elevobservationer
- Kommunens Trygghetsenkät
- Rastvärdar
- Rastaktiviteter

4.2 Områden som berörs av kartläggningen

Kränkande behandling, kön, könsidentitet eller könsuttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder.

4.3 Hur personalen har involverats i kartläggningen

- Kartläggning i varje klass kring trygga/otrygga platser (lärare, fritidspersonal)
- Trygghetsvandring (Trygghetsteam)
- Elevråd, där elevers synpunkter och tankar blir synliga (rektor, all personal)
- Elevintervjuer kring trygghetsfrågor, frånvaro, elevers delaktighet (rektor, all personal)
- Frånvarostatistik (all lärarpersonal, rektor, elevhälsa, trygghetsteam)
- Elevobservationer (all personal)
- Kommunens trygghetsenkät (all personal)
- Rastvärdar (all personal)
- Rastaktiviteter (rastansvarig)

4.4 Hur barn och föräldrar har involverats i kartläggningen

- Kartläggning i klassrummen där samtliga elever ges möjlighet uttala sig kring trygga och otrygga platser. Kartläggningen blir grunden för klassens elevrådsrepresentant vid skolans trygghetsvandring, där en sammanställning av samtliga klassers synpunkter görs.

- Veckovisa uppföljningar i klassråd, där kartläggning för aktuell klass kring trygga/otrygga platser arbetas med.
- Elevråd

4.5 Resultat

Ingen kartläggning är ännu genomförd.

4.6 Analys

Ingen kartläggning är genomförd.

5 Främjande och förebyggande utvecklingsinsatser

5.1 Kommande utvecklingsinsatser

5.1.1 Normer och värden

Förhindra kränkningar

Björktjära skolas värdegrundsarbete ska genomsyra hela skolan, all personal och alla elever. Vuxna ska vara normgivande förebilder. I arbetet med elever ska vuxna förhållningssätt såväl som språkbruk vara värdebärande för skolan.

Förebyggande och främjande arbete

Regler och regel-efterlevnad

Skolans regler är framtagna tillsammans med elever. Reglerna har också kommunicerats med personal. Personals uppgift blir att klassvis arbeta fram Trivselregler i varje klass och också att varje vecka arbeta med regel-efterlevnad i klassrummen utifrån elevers ålder och mognad.

Rastaktiviteter

Personal ansvarar för att skapa ett mervärde för elever under rast.

Trygghetsvandring

Underlag till trygghetsvandring tas fram i samtliga klasser och genomförs senast 30/10 2024.

Uppföljning under VT 2025.

Trygghet

Förebyggande och Främjande

Klassråd varje vecka där mentor ansvarar för att prata trygghet och att enkelt analysera kring läget för elever och klass.

Fadderverksamhet

Samtliga klasser ingår i ett faddersystem

Elevråd

Elever i elevråd är representanter och goda förebilder för sin klass.

Uppmärksamma goda exempel

Klassens inre arbete såsom Veckans hemliga kompis, "Goda exempel-veckan",

Arbete i klasser som leds av elevhälsoteamet

Åk F-6 "Hur skapar man relation och vikten av god relation med elever" (info)

Åk F-6 "Kränkningar" (info)

Åk 4 "Nätsmart"

Åk 5 "Må bra", "Våld och kränkningar", "Grooming", "Rätten till sin kropp"

Åk 6 "Sex och Samlevnad", "Mental hälsa"

Under VT 2025 genomförs kommunens trygghetsenkät.

Resultat av elevenkät VT 2024

Trygghet

Elever: Trygghet	Åk 1	Åk 2	Åk 3	Åk 4	Åk 5	Åk 6
Känner du dig rädd för andra elever i skolan?	6,6	9,1	9,0	7,9	8,6	8,8
Känner du dig rädd för någon lärare eller annan vuxen i skolan?	8,6	9,9	9,4	9,0	8,1	8,2
Känner du att du kan vara dig själv i skolan?	6,7	9,8	9,0	8,0	7,6	5,3
Känner du dig trygg i skolan?	7,2	9,9	9,0	8,0	7,4	6,1

Studiero

Elever: Studiero	Åk 1	Åk 2	Åk 3	Åk 4	Åk 5	Åk 6
Hur ofta är det arbetsro på lektionerna?	4,3	8,8	6,0	5,5	6,0	5,5
Hur ofta är det så stökigt på lektionerna att du har svårt att koncentrera dig?	4,2	9,0	5,7	5,5	6,1	5,8

Personal: Studiero	Indexvärde 2024	Indexvärde totalt 2023
Hur ofta går en stor del av lektionstiden till att upprätthålla ordningen?	6,3	6,0
Hur ofta upplever du att det är studiero på lektionerna?	6,6	7,5

Prioriterat mål	Aktiviteter	Slutdatum	Ansvarig	Typ av åtgärd
En trygg och bärande organisation	Trygghetsteam	2025-06-30	Inger Lundström	Främjande & förebyggande åtgärd

6 Akuta situationer - rutiner vid anmälan om kränkningar, diskrimineringar och trakasserier

Enligt Skollagen ska personalen **anmäla** till rektorn om de får veta att barn/elev känt sig kränkt. Rektorn ska i sin tur anmäla uppgifterna vidare till huvudmannen. Skyldigheten gäller inte bara vid upprepade kränkningar, utan även vid enstaka händelser. Ingen värdering av allvaret i händelsen ska göras före anmälan. Uppgifterna som anmäls ska **utredas**. En utredning ska inledas så snart någon som arbetar på förskola/skola får veta att en elev känt sig kränkt. Med utredningen som utgångspunkt ska **åtgärder** vidtas som får eventuella konstaterade kränkningar att varaktigt upphöra.

6.1 Barn, elever och vårdnadshavare

6.2 Personal anmäler kränkning

Personalen anmäler händelsen snarast (helst samma dag) i Prorenata. Rektor och huvudman får då meddelande om att anmälan gjorts.

6.3 Rutiner för när barn och elever kränker varandra

6.3.1 Utred vad som hänt

Efter anmälan om kränkande behandling ska rektor (eller den rektor utser) starta en utredning. Syftet är att samla in tillräckligt med information och kunskap om situationen för att kunna bedöma om barnet eller eleven har blivit utsatt och vilka åtgärder som i så fall måste genomföras för att få stopp på kränkningarna.

Utredningens storlek och genomförande anpassas till det enskilda fallet. I de flesta fall ingår att fråga alla inblandade vad som har hänt, det vill säga den som upplever sig kränkt och den som kan ha utfört kränkningen. Det kan också ingå att

- fråga andra barn, elever samt personal och vårdnadshavare
- ta reda på vad som händer på sociala medier och på andra fysiska och virtuella platser där barnen eller eleverna finns
- ta hjälp av särskild kompetens, som kuratorer eller psykologer, till exempel för att göra observationer
- läsa de inblandades mejl, sms, chattkonversationer eller liknande.

Rektor måste skaffa sig en egen uppfattning om vad som har hänt. Det räcker inte att låta utredningen stanna vid att ord står mot ord.

6.3.2 Åtgärda och sätt stopp för kränkningarna

Om ett barn eller en elev har blivit utsatt för kränkande behandling är huvudmannen skyldig att snabbt vidta åtgärder. De ska leda till att kränkningarna upphör helt. Vilka åtgärder som behövs beror på vad utredningen visar.

Tänkbara åtgärder kan vara att

- samtala med barn, elever och eventuellt vårdnadshavare
- hålla ökad uppsikt, särskilt på platser och tidpunkter som har visat sig vara riskfyllda
- tilldela en assistent eller en resursperson för den eller de som kränker
- se över gruppindelningar och schemaläggning
- göra insatser med hjälp av kurator och psykolog
- genomföra disciplinära åtgärder enligt skollagen respektive de arbetsrättsliga reglerna.

6.3.3 Följ upp och utvärdera

Följ upp och utvärdera åtgärderna för att vara säker på att kränkningarna inte fortsätter. Om det visar sig att den kränkande behandlingen inte har upphört – genomförs nya eller kompletterande åtgärder för att stoppa kränkningarna.

6.3.4 Dokumentera

Hela utredningen och åtgärderna dokumenteras. Utredningen är ett viktigt underlag för att kunna följa upp effekterna av åtgärderna. Genom dokumentation kan rektor och huvudmannen uppmärksamma om kränkningarna är del av ett större problem som kräver mer generella insatser.

6.4 Rutiner när barn eller elev kränks av personal - utredning

6.4.1 Utred vad som hänt

Efter anmälan om kränkande behandling ska utredningen genomföras av person utsedd av skolchef.

Syftet är att samla in tillräckligt med information och kunskap om situationen för att kunna bedöma om barnet eller eleven har blivit utsatt och vilka åtgärder som i så fall måste genomföras för att få stopp på kränkningarna.

Utredningens storlek och genomförande anpassas till det enskilda fallet. I de flesta fall ingår att fråga alla inblandade vad som har hänt, det vill säga den som upplever sig kränkt och den som kan ha utfört kränkningen. Det kan också ingå att

- fråga andra barn, elever samt personal och vårdnadshavare
- ta reda på vad som händer på sociala medier och på andra fysiska och virtuella platser där barnen eller eleverna finns
- ta hjälp av särskilt kompetens, som kuratorer eller psykologer, till exempel för att göra observationer
- läsa de inblandades mejl, sms, chattkonversationer eller liknande.

Rektor måste skaffa sig en egen uppfattning om vad som har hänt. Det räcker inte att låta utredningen stanna vid att ord står mot ord.

6.4.2 Åtgärda och sätt stopp för kränkningarna

Om personal har utsatt ett barn eller en elev för kränkande behandling, diskriminering eller trakasserier ska närmsta chef besluta om åtgärder mot denne. Beslut om arbetsrättsliga åtgärder ska alltid konsulteras med HR-avdelningen. I sådana ärenden ska skolchef informeras.

6.4.3 Följ upp och utvärdera

Följ upp och utvärdera åtgärderna för att vara säker på att kränkningarna inte fortsätter. Om det visar sig att den kränkande behandlingen inte har upphört – genomför nya eller kompletterande åtgärder för att stoppa kränkningarna.

6.4.4 Viktigt att dokumentera

Hela utredningen och åtgärderna dokumenteras. Utredningen är ett viktigt underlag för att kunna följa upp effekterna av åtgärderna. Genom dokumentation kan rektor och huvudmannen uppmärksamma om kränkningarna är del av ett större problem som kräver mer omfattande generella insatser.

7 Begrepp

7.1 Diskriminering

Diskriminering är när förskola/skola på osakliga grunder behandlar ett barn/elev sämre än andra barn/elever och behandlingen har samband med diskrimineringsgrunderna kön, könsidentitet eller könsuttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning, eller ålder. Diskriminering kan vara antingen direkt eller indirekt.

7.2 Direkt diskriminering

Med direkt diskriminering menas att ett barn/en elev missgynnas och det har en direkt koppling till någon av diskrimineringsgrunderna. Ett exempel kan vara när en flicka nekas tillträde till en förskola med motiveringen att det redan går så många flickor på den aktuella förskolan.

7.3 Indirekt diskriminering

Indirekt diskriminering sker när en förskola/skola tillämpar en bestämmelse eller ett förfaringssätt som verkar vara neutralt, men som i praktiken missgynnar ett barn/en elev på ett sätt som har samband med diskrimineringsgrunderna.

Om exempelvis alla barn/elever serveras samma mat, kan förskola/skola indirekt diskriminera de elever som på grund av religiösa skäl eller på grund av en allergi behöver annan mat.

8 Trakasserier och kränkande behandling

Gemensamt för trakasserier och kränkande behandling är att det handlar om ett uppträdande som kränker ett barns/elevs värdighet. Några exempel är behandling som kan vara slag, öknamn, utfrysning och kränkande bilder.

8.1 Trakasserier

Trakasserier definieras i diskrimineringslagen som ett uppträdande som kränker ett barns/elevs värdighet och som har samband med någon av diskrimineringsgrunderna (jämför kränkande behandling nedan). Det kan bland annat vara att man använder sig av förlöjligande eller nedvärderande generaliseringar av till exempel ”kvinnliga”, ”homosexuella” eller ”bosniska” egenskaper. Det kan också handla om att någon blir kallad ”blatte”, ”mongo”, ”fjolla”, ”hora”, eller liknande. Det gemensamma för trakasserier är att de gör att ett barn/elev känner sig hotad, kränkt eller illa behandlad.

8.2 Kränkande behandling

Kränkande behandling definieras i skollagen som ett uppträdande som kränker ett barns/elevs värdighet, men som inte har samband med någon diskrimineringsgrund.

8.3 Sexuella trakasserier

Trakasserier kan också vara av sexuell natur. De kallas då för sexuella trakasserier.

Vuxna måste vara uppmärksamma på och agera i situationer där barnens/elevernas lek inte präglas av frivillighet, ömsesidig nyfikenhet och intresse.

9 Repressalier

Personalen får inte utsätta ett barn för straff eller annan form av negativ behandling på grund av att vårdnadshavaren har anmält förskolan för diskriminering eller påtalat förekomsten av trakasserier eller kränkande behandling.

10 Diskrimineringsgrunder

10.1 Kön

Med kön avses enligt diskrimineringslagen att någon är kvinna eller man.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering och trakasserier:

- En flicka går före en pojke i kön till en förskola med motiveringen att det redan finns en stor majoritet av pojkar på förskolan. [diskriminering]
- När barnen leker på gården berättar Peter för sin förskollärare Gunilla att han vill ha en likadan röd mössa som Fatima. Han tycker att den är väldigt fin med små glitterhjärtan på. Gunilla säger skrattande ”Då kanske vi ska kalla dig för Petra, så att de andra inte tror att du är Fatima”. Hon berättar för de andra barnen om det och alla skrattar åt Peter. [trakasserier på grund av kön]
- Några elever på skolan sprider rykte om Karin, att hon betar sig som en hora och hånglar med vem som helst (sexuella trakasserier)

10.2 Könsidentitet eller könsuttryck

Med könsöverskridande identitet eller uttryck avses enligt diskrimineringslagen att någon inte identifierar sig som kvinna eller man eller genom sin klädsel eller på annat sätt ger uttryck för att tillhöra ett annat kön.

Diskrimineringsombudsmannen har valt att använda sig av begreppen könsidentitet eller könsuttryck eftersom lagens begrepp könsöverskridande identitet eller uttryck signalerar att det som skyddas är en avvikelse från ”det normala”.

Diskrimineringsgrunden ska inte förväxlas med grunden sexuell läggning. Transpersoner kan vara såväl homo-, bi- som heterosexuella.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier:

- Sedan ett år tillbaka markerar Erik, 5 år, tydligt att hon helst vill vara flicka och kallas hon och henne. Föräldrarna har gått med på hennes önskemål att bära klänning. En dag är Erik ledsen när pappa kommer till förskolan för att hämta henne. Hon berättar att hon inte fick följa med på utflykt eftersom hon vägrade att ta på sig ett par byxor. Pappa frågar personalen varför Erik skulle byta till byxor och får svaret: ”Det får vara någon måtta med tramset.” Pappan blir också uppmanad att i fortsättningen klä Erik i ”riktiga kläder” eftersom några barn har börjat reta henne för att hon bär klänning. [diskriminering och trakasserier]
- Alex, som klär sig i kjol och klänning, blir utföst av de andra tjejerna från skolans tjejtoalett eftersom de tycker att Alex är för mycket kille för att få gå in där. (trakasserier)

10.3 Etnisk tillhörighet

Med etnisk tillhörighet menas enligt diskrimineringslagen nationellt eller etniskt ursprung, hudfärg eller annat liknande förhållande.

Alla människor har en etnisk tillhörighet. En person som är född i Sverige kan vara rom, same, svensk, kurd eller något annat. En och samma person kan också ha flera etniska tillhörigheter.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier:

- En förskola/skola med många barn med annan etnisk tillhörighet än svensk ger förtur åt etniskt svenska barn när man tar in nya barn för att inte få en alltför segregerad barngrupp. [diskriminering]
- En av förskollärarna uttalar sig negativt om polacker inför barnen. I barngruppen finns det ett polskt barn som tar illa vid sig. [trakasserier]
- Maria är bäst i klassen på svenska. Hon är aktiv på lektionerna och har alla rätt på proven. Läraren vill inte ge Maria A, då svenska inte är hennes modersmål. (diskriminering)

10.4 Religion eller annan trosuppfattning

Diskrimineringslagen definierar inte religion eller annan trosuppfattning. Enligt regeringens proposition (2002/03:65) bör endast sådan trosuppfattning som har sin grund i eller samband med en religiös åskådning som till exempel buddism eller ateism omfattas av diskrimineringsskyddet. Andra etniska, politiska eller filosofiska uppfattningar och värderingar som inte har samband med religion faller utanför.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier:

- Axel går i Evangeliska Fosterlands-Stiftelsens söndagsskola. Hans dagbarnvårdare säger ”Usch, vilket trams! Ska du bli en sådan där bibelfanatiker?” [trakasserier]
- Salima blir ledsen eftersom några av de andra barnen brukar skratta åt hennes mamma som bär muslimsk huvudduk när hon kommer och hämtar henne. En av barnskötarna tröstar Salima, men vidtar inga andra åtgärder. [trakasserier]
- Läraren nekar Leila att bära huvudduk med motiveringen "Huvudduk är ett tecken på kvinnoförtryck". Det innebär att Leila utestängs från sin utbildning. (diskriminering)

10.5 Funktionsnedsättning

Med funktionsnedsättning menas i diskrimineringslagen varaktiga fysiska, psykiska eller begåvningsmässiga begränsningar av en persons funktionsförmåga som till följd av en skada eller sjukdom fanns vid födelsen, har uppstått därefter eller kan förväntas uppstå.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier:

- Anna som har ADHD får inte börja på samma förskola som sin storebror. Kommunen, som tillämpar syskonförtur, tycker i detta fall att Anna ska börja på en annan förskola. Där finns det andra barn med samma diagnos och personalen har därför kunskap om denna. [diskriminering]
- David har muskeldystrofi som gör att han går klumpigt och ostadigt och har lätt för att falla. Några av barnen brukar reta David och kallar honom ”Snubbelfot”. Personal har hört att han blir retad, men har inte vidtagit några åtgärder. [trakasserier]
- Patrik som har ADHD, blir utkörd från klassrummet för att han inte kan sitta stilla. Han lämnar hela tiden sin plats. En dag klarar lärarvikarien inte av situationen utan skickar hem Patrik med orden "ADHD-barn borde inte få gå på högstadiet!". (diskriminering och trakasserier)

10.6 Sexuell läggning

Med sexuell läggning avses enligt diskrimineringslagen homosexuell, bisexuell eller heterosexuell läggning.

Exempel på händelser som kan vara diskriminering eller trakasserier som har samband med sexuell läggning:

- Det har gått bra på förskolan tills James äldre bror kommer på besök. Några av barnen har hört när deras storasyskon i negativa ordalag kallat James bror för bög. Nu får James inte vara med och leka eftersom han har en ”äcklig” storebror. Eftersom en av de vuxna på förskolan hör ordväxlingen utan att reagera känner James att han inte har någon att vända sig till. [trakasserier]
- Johanna är ny på förskolan och ska fylla i sitt familjetråd. Hon får en förtryckt mall där mammans och pappans namn ska fyllas i. Hon vill ha ett nytt papper med mamma och pappa, men får till svar att hon kan stryka över pappa och skriva dit ”den andra tantens” namn. [diskriminering]
- James vill inte vända sig till sin lärare eftersom läraren ser att de andra fryser ut honom, men inte gör något. (trakasserier)
- På skolan anordnas en avslutningsbal. Elin och Anna, som är ett par, får inte dansa den första uppvisningsdansen tillsammans. (diskriminering)

10.7 Ålder

Med ålder avses enligt diskrimineringslagen uppnådd levnadslängd. Skyddet mot åldersdiskriminering omfattar alla, unga som gamla. Åldersnormen kan se olika ut i olika sammanhang, men generellt drabbas yngre och äldre av diskriminering på grund av ålder. Skyddet gäller alltså även i förskolan.

Det är dock tillåtet att särbehandla på grund av ålder, till exempel om särbehandlingen är en tillämpning av skollagen.

Exempel på händelse som kan vara trakasserier:

- Malte är den enda sexåringen som går kvar i förskolan och inte har börjat i förskoleklass. Det är hans föräldrar som valt det. De andra barnen retar honom ofta för det. [trakasserier]
- Agnes pappa är mycket äldre än de andra papporna i hennes klass. Hon blir sårad när de andra klasskamraterna skämtar om det. Hon har sagt ifrån att hon blir ledsen, men det fortsätter i alla fall. (trakasserier)